

AALBORG UNIVERSITY
DENMARK

Aalborg Universitet

Naturetik – refleksioner over natursyn

Harfeld, Jes Lynning

Published in:
Fælles om rovfuglene

Publication date:
2022

[Link to publication from Aalborg University](#)

Citation for published version (APA):

Harfeld, J. L. (2022). Naturetik – refleksioner over natursyn. I L. Midtgaard, & I. Hove Sørensen (red.), *Fælles om rovfuglene: Konference i Jagtens Hus d. 25. august 2022* (s. 22). Danmarks Jægerforbund.

General rights

Copyright and moral rights for the publications made accessible in the public portal are retained by the authors and/or other copyright owners and it is a condition of accessing publications that users recognise and abide by the legal requirements associated with these rights.

- Users may download and print one copy of any publication from the public portal for the purpose of private study or research.
- You may not further distribute the material or use it for any profit-making activity or commercial gain
- You may freely distribute the URL identifying the publication in the public portal -

Take down policy

If you believe that this document breaches copyright please contact us at vbn@aub.aau.dk providing details, and we will remove access to the work immediately and investigate your claim.

DANMARKS
JÆGERFORBUND

Dansk
Ornitologisk
Forening

BirdLife
DANMARK

Fælles om rovfuglene

Konference i Jagtens Hus d. 25. august 2022

DANMARKS
JÆGERFORBUND

15. Juni Fonden

Dansk
Ornitologisk
Forening

BirdLife
DANMARK

Mads Peter Spanggaard Dragsbæk

Kolofon

Forfattere: Lene Midtgaard, Iben Hove Sørensen, Anton Lihn Gundersen & Jacob Munkholm Jensen

Foto: Claus Lind Christensen, Jacob Munkholm Jensen, Lene Midtgaard & Danmarks Jægerforbund

Udgivelsesår: 2022

Redaktion: Lene Midtgaard & Iben Hove Sørensen, Uddannelses- og Rådgivningsafdelingen Danmarks Jægerforbund, Kalø

Udgiver: **Danmarks Jægerforbund, Kalø**
Rådgivnings- og Uddannelsesafdelingen
Molsvej 34
3410 Rønde
Tlf.: 8888 7500
E-mail: post@jaegerne.dk
www.jaegerforbundet.dk

Indholdsfortegnelse

Fælles Fokus På De Danske Rovfugle	4
Rovfuglene er en succeshistorie i Danmark	6
Program.....	10
Formændene har ordet.....	12
Keynote.....	13
Præsentationer	14
Lene Midtgaard, Vildt- og naturkonsulent ved Danmarks Jægerforbund	15
Knud Flensted, Biolog ved Dansk Ornitologisk Forening	16
Thomas Vikstrøm, Biolog ved Dansk Ornitologisk Forening.....	17
Jan Tøttrup Nielsen, DOF's rovfuglegruppe	19
Morten Truelsen, Formand for Danske Herregårdsjægere.....	20
Marianne Ebbensgaard, Antropolog ved Danmarks Jægerforbund.....	21
Jes Lynning Harfeld, Lektor ved Aalborg Universitet	22
Hans Peter Hansen, Seniorforsker ved Aarhus Universitet	23
Steffen Brøgger-Jensen, Programchef ved 15. Juni Fonden.....	24
Iben Hove Sørensen, Biolog ved Danmarks Jægerforbund.....	25
Posters	26
Ændringer i rovfuglenes udbredelse og bestandsstørrelser	26
Fælles fokus på de danske rovfugle	27
Hvad lever rovfuglene af?	28
Referencer	29

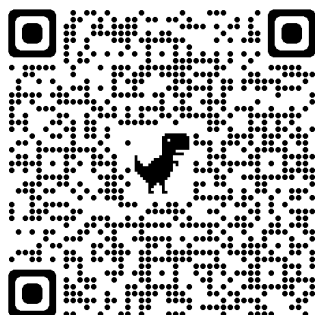
FÆLLES FOKUS PÅ DE DANSKE ROVFUGLE

Vi skal passe bedre på de danske rovfugle. Derfor er Danmarks Jægerforbund (DJ) og Dansk Ornitologisk Forening (DOF) gået sammen om projektet Fælles fokus på de danske rovfugle.

Misforståelser og manglende viden har i mange år resulteret i gentagende eksempler på drab på rovfugle i Danmark. Ved fælles hjælp vil DOF og DJ nu komme misforståelserne til livs gennem formidling om rovfuglenes biologi og rolle i naturen.

Formidlingen kommer blandt andet til udtryk i form af forskellige undervisningsmaterialer samt en konference om rovfugle.

Læs mere om projektet her:

Projektet er støttet af 15. Juni Fonden

15. Juni Fonden

”De (rovfuglene) staar i Væsen, i Levevis og i Fysik i en Klasse helt for sig selv. De er, naar det kommer til Stykket, slet ikke Røvere eller Mordere, hvis man vil anlægge sødladne moralske betragtninger i Dommen over deres Gøren og Laden. De lever, som det nu engang er bestemt de skal leve.”
(Hansen, 1945)

Foto: Claus Lind Christensen

ROVFUGLENE ER EN SUCCESHISTORIE I DANMARK

Projekt Fælles fokus på de danske rovfugle handler om at komme den sidste rest af rovfugledrab til livs, om at nedbryde myter og om at oplyse og udbrede kendskabet til de danske rovfugle. Og så handler det netop ikke om at pege fingre, fordømme og lede efter gerningsmænd.

Tekst: Jacob Munkholm Jensen

Foto: Jacob Munkholm Jensen & Lene Midtgaard

Der var ornitologer med gummiarmede håndkikkerter og jægere med groftvævede skovmandsskjorter - alle friluftsmennesker om en hals, alle dedikerede til deres store interesse og forbrødrede i en fælles sag. Som led i projektet Fælles fokus på de danske rovfugle var der den 25. august 2022 nemlig indbudt til konference i Jagtens Hus. Værterne var Danmarks Jægerforbund og Dansk Ornitologisk Forening (DOF) i fællesskab, og iblandt gæsterne var der både fuglekiggere, forskere, repræsentanter fra myndighederne, jægere, landmænd, skovfolk og andre naturinteresserede.

På listen over foredragsholderne kan nævnes rovfugleentusiasten og DOF'eren Jan Tøttrup, formanden for Danske Herregårdsjægere Morten Truelsen, jægerforbundets antropolog Marianne Ebbensgaard, biolog og trækvildtkonsulent i jægerforbundet Iben Hove Sørensen og lektor ved Aalborg Universitet Jes Lynning Harfeld, som bl.a. forsker i rewilding, jagt, dyreadfærdsforskning mv. For blot at nævne et udvalg.

Foto: Jan Tøttrup fra Vendsyssel har beskæftiget sig med rovfugle igennem størstedelen af sit liv, og nyder også blandt jægerne stor respekt for sin viden og engagement.

Slut med drab på rovfugle i Danmark

- DOF og jægerforbundet rummer tilsammen 100.000 medlemmer, og der er grund til at kippe med flaget, når de to foreninger går sammen om at gøre en indsats. Noget tyder på, at faunakriminaliteten i Danmark er få personers værk, og at disse sandsynligvis handler på egen hånd, pointerede Jan Eriksen, formand for Vildtforvaltningsrådet i sit indledende oplæg.

Han opfordrede til at praktisere social kontrol. Når fuglekiggeren ikke respekterer adgangsforbud på ynglesteder i sin jagt på det perfekte billede, eller når f.eks. jagtkammerater ytrer sig negativt om ulv eller kongeørn.

- Sig fra! Det kræver mod, men det virker faktisk, lød opfordringen fra Jan Eriksen.

Foto: Jan Eriksen, formand for Vildtforvaltningsrådet, talte i sit indlæg om rovfuglenes rolle og roste DOF og DJ for den fælles indsats.

Fremgang blandt de fleste arter

Rammen om konferencen var som sagt Jagtens Hus i sine idylliske omgivelser med havet til den ene side og løvskov til den anden. Netop udenfor salen, hvor deltagerne var samlet, har en tårnfalk igennem flere måneder haft nattesæde på et overvågningskamera, og på fliserne nedenunder danner falkens efterladenskaber en hvid pynt som bevis. Og på himlen over huset svæver det musvågepar, der holder til heromkring, mens den røde glente har sine daglige jagtmarker i plovfurerne omme bag den lille skov.

Det går i det store og hele meget bedre for rovfuglene i Danmark. Der er fremgang blandt arter som rørhøg, havørnen og rød glente, som stort set ikke yngede i Danmark for 50 år siden. Men også musvågen, tårn-, lærke- og vandrefalken har i dag sunde ynglebestande. Alle sammen arter, der så sent som i 1970'erne var stærkt truede og i visse tilfælde nærmest udryddet

herhjemme. Omvendt har duehøg, spurvehøg og tårnfalken endnu ikke set samme positive udvikling, ligesom der hvert år stadig findes eksempler på forgiftede og skuddræbte rovfugle. I perioden fra 2009-2020 blev der fundet og registreret i alt 61 døde rovfugle, forgiftet eller på anden måde udsat for ulovlig efterstræbelse.

Fordomme skal nedbrydes

En vigtig pointe under konferencen var, at det fælles projekt ikke handler om at pege fingre og identificere gerningsmænd. I stedet handler det - som nævnt - om at udbrede kendskabet til rovfuglene, ikke mindst overfor de yngste generationer, men også om at finde ud af hvorfor nogen - hvor få de end måtte være - tilsyneladende bliver ved med at ty til ulovligheder. Kadavere med carbofuran i skovbunden, rovfuglefælder med levende agn, døde fugle med hagl i kroppen. Hvordan får vi disse mennesker i tale, og kan der være nogen, som er ansat på steder, der presser dem til at overskride egne moralske og etiske grænser?

Foto: Omtrent et halvt hundrede indbudte gæster og oplægsholdere deltog i konferencen i Jagtens Hus.

I sit indlæg stillede DJ's trækvildtkonsulent Iben Hove Sørensen det retoriske spørgsmål, om der findes grænser for det gode samarbejde mellem ornitologer og jægere. Hun svarede selv:

- Ja, det gør der. Jeg møder dem jævnligt i mit daglige arbejde. Men når man møder grænsen, så skal man skubbe til den eller bryde den helt ned. Det skal være slut med begreber som "dem" og "os," fastslog Iben Hove Sørensen.

- Som én sagde i pausen, så er vi da heller ikke kommet op at slås endnu, tilføjede hun med et smil.

Og så skal både jægere og ornitologer gøre op med en række historiske fordomme om hinanden. Som det tydeligt fremgik af indlægget, leveret af herregårdsjægerens formand, Morten

Truelsens, så er der vitterlig løbet meget vand igennem åen siden gamle dage, hvor jagten på rovfuglene var fri, og hvor alle kneb i bogen gjaldt. I dag kan det sågar være et salgsparemeter for et jagtvæsen at påpege, at der hér på terrænet er plads til både udsatte fasaner og de rovfugle, der i vid udstrækning lever af dem.

Det er nu en gang naturens orden.

Foto: Konferencen afsluttedes med en paneldebat, hvor der også var mulighed for at stille spørgsmål fra salen. Det hele blev styret professionelt af Niels Kanstrup.

PROGRAM

- 09.00-09.30** **Registrering og morgenkaffe/posters**
- 09.30-10.30** **Velkomst og keynote**
- 09.30-09.45 Velkomst
Claus Lind Christensen, formand for Danmarks Jægerforbund
Egon Østergaard, formand for Dansk Ornitologisk Forening
- 09.45-10.00 Præsentation af projektet Fælles fokus på de danske rovfugle
Lene Midtgaard, projektleder DJ
- 10.00-10.45 Rovfuglenes rolle
Jan Eriksen, formand for Vildtforvaltningsrådet
- 10.45-11.00** **Pause/posters**
- 11.00-12.35** **De danske rovfugle**
- 11.00-11.30 Baggrunden for projektet/efterstræbelse af danske rovfugle
Knud Flensted, DOF
- 11.30-11.45 Udviklingen i de danske rovfuglebestande
Thomas Vikstrøm, DOF
- 11.45-12.00 Duehøgen - ven eller fjende?
Jan Tøttrup, DOF
- 12.00-12.15 Er der plads til kongeørn i Danmark?
Jan Tøttrup, DOF
- 12.15-12.35 En herregårdsjægers perspektiv
Morten Truelsen, Danske Herregårdsjægere
- 12.35-13.15** **Frokost/posters**
- 13.15-14.45** **Natursyn**
- 13.15-13.45 Resultater af projektets analyse
Marianne Ebbensgaard, DJ
- 13.45-14.15 Naturetik - refleksioner over natursyn
Jes Lynning Harfeld, AAU
- 14.15-14.45 Motiver bag drab af rovfugle
Hans Peter Hansen, AU
- 14.45-15.15** **Kaffepause/posters**
- 15.15-17.00** **En fælles vej frem?**
- 15.15-15.30 Vejen frem - fælles mål og værdier
Steffen Brøgger-Jensen, 15. Juni Fonden
- 15.30-15.45 Er der grænser for det gode samarbejde?
Iben Hove Sørensen, DJ

15.45-16.45 Afslutningsdebat

Ordstyrer: Niels Kanstrup

*Deltagere: Claus Lind Christensen, Egon Østergaard, Morten Truelsen,
Hans Peter Hansen, Jan Eriksen*

16.45-17.00 Afrunding

Projektgruppen

Foto: Danmarks Jægerforbund

FORMÆNDENE HAR ORDET

Den 28. november 2021 offentliggjorde Dansk Ornitologisk Forening og Danmarks Jægerforbund, at projekt Fælles fokus på de danske rovfugle havde opnået finansiering fra 15. Juni Fonden. I den forbindelse offentliggjordes en video med de to foreningers formænd.

- *De fleste rovfugle har det heldigvis godt, men der har desværre været nogle rovfugledrab gennem årene, og det er både DJ og DOF enige om er noget svineri. Så det er kanongodt, at vi nu sætter fælles fokus på rovfuglene, siger formand i DOF BirdLife, Egon Østergaard.*

- *DJ og DOF har sine uenigheder. Men netop rovfuglenes velbefindende er vi enige om. Og det giver en helt særlig styrke til vores samarbejde. Når vi går sammen om at oplyse om rovfuglene, så kan vi fjerne nogle af de myter, der findes både hos DOF'ere, jægere og i befolkningen generelt, siger Claus Lind Christensen, formand i Danmarks Jægerforbund.*

Se videoen med de to formænd her:

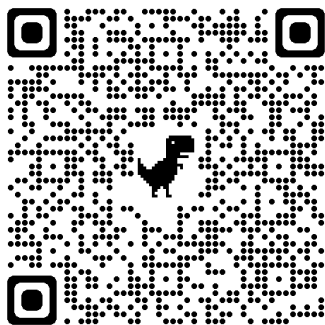

Foto: Claus Lind Christensen og Egon Østergaard på ekskursion i Nordjylland.

KEYNOTE

Rovfuglenes rolle

Svævende over landskabet ser de på én gang majestætiske og frygtindgydende ud, når de tålmodigt scanner omgivelserne for potentielle byttedyr. Panikken breder sig i vandfugleflokkene, når havørnen nærmer sig, og det samme gælder på havens foderbræt, når spurvehøgen pludselig kommer forbi. Rovfuglene er fascinerende skabninger, og mange af de danske arter er disse år i fremgang.

Tekst: Lene Midtgaard & Iben Hove Sørensen

”Der skal nogen til det værste, ogsaa mellem Fuglene. For dem (som for Pattedyrene) gælder det, at der altid mellem dem færdes Røvere og Mordere, der tager rigelig Tribut af de flyvende Skarer. Det er Rovfuglene. Men der er det tiltalende ved disse Luftens Stimænd, at naar de gaar paa Rov - og det gør de fra Solen står op, til den gaar ned, undertiden længere endnu - saa er det ikke for at samle til Bunke. [...]De har kun eet formaal i hele deres Jagen og Myrden - de skal bare være mætte.” (Hansen, 1945)

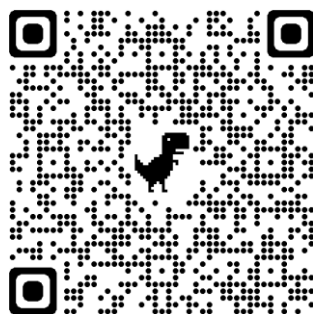
Sådan indleder Poul Hansen sin bog ”De vingede Røvere” fra 1945. Citatet blev læst højt på konferencen Fælles om rovfuglene, der blev afholdt i Jagtens Hus som et led i projektet Fælles fokus på de danske rovfugle. Citatet - og bogens øvrige tekst - italesætter menneskets konfliktfyldte forhold til rovfugle, og den er stadig relevant i dag, selvom de fleste i dag betragter rovfuglene med stor fascination.

Netop denne fascination og den rolle, som rovfuglene spiller i både naturen og samfundet, var emnet for konferencens keynote speaker, formand for vildtforvaltningsrådet, Jan Eriksen.

”Jeg opfatter, at rovfuglene i dag har en endnu større og mere fascinerende tiltrækning på mennesker end tidligere”, sagde Jan Eriksen. Rovfuglene betegnede han både som jægere, skraldemænd og øverst i hierarkiet, og med ordene *”Rovfuglene er en succeshistorie i moderne tid [...] Men giv nu naturen plads og lad den udfolde sig. Man skal huske at tage vare på succesen; den skal jo fortsætte til glæde for arterne selv og alle os, der skal se og opleve dem”* mindede han os alle om, at vi skal passe godt på dem.

Efterfølgende er Jan Eriksens indlæg blevet til en podcast, som nu udgives i regi af projektet. Det er vores håb, at denne podcast sammen med projektets andre udgivelser vil medvirke til at skabe yderligere fascination og udbrede mere viden om rovfuglene - de er en vigtig del af vores natur og udfylder vigtige roller i vores økosystem.

Lyt til podcasten Rovfuglens rolle - i naturen og samfundet her:

Præsentationer

I dette afsnit deles et resume af konferencens oplæg. De præsentationer som må deles, kan ses i deres helhed her (nederst på siden):

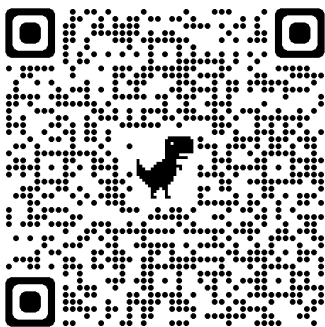

Foto: Claus Lind Christensen

Lene Midtgaard, Vildt- og naturkonsulent ved Danmarks Jægerforbund

Fælles fokus på de danske rovfugle

- Dansk Ornitologisk Forening (DOF) og Danmarks Jægerforbund har med dette projekt indgået et "rovfuglepartnerskab", hvor den fælles interesse for naturen og rovfuglene står i centrum.
- Både DOF og DJ ønsker en vild, dynamisk og artsrig dansk natur, og begge organisationer tager stærkt afstand fra ulovlig bekæmpelse af rovfugle og anden faunakriminalitet. DOF og DJ ønsker derfor at samarbejde om en indsats for at udbrede kendskabet til rovfuglenes biologi og rolle i naturen, idet vi formoder, at langt de fleste konflikter med rovfugle bunder i misforståelser og manglende viden.
- Projektet tager udgangspunkt i den eksisterende viden om rovfugle, som allerede er tilgængelig. Fokus er dermed ikke på at indsamle ny viden om rovfuglene, men derimod på at sikre, at den allerede indsamlede viden formidles til så store dele af befolkningen som muligt.

Resume:

Præsentation af projektet og det arbejde som pågår. Herunder kan nævnes fælles artikler, afholdelse af workshops, produktion af podcasts og formændenes besøg på en ejendom med ynglende duehøge forud for projektets debat på naturmødet.

Knud Flensted, Biolog ved Dansk Ornitologisk Forening

Rovfugle
i krydsfeltet mellem
jagt og natur

Baggrunden for
projektet /
Efterstræbelse af
danske rovfugle

Knud N. Flensted
DOF BirdLife

Data er bearbejdet sammen med
Charlotte M. Moshøj

Resume:

Alle danske rovfugle blev fredet i 1967, dog med mulighed for regulering af visse arter frem til 1990'erne. Desværre forekommer der, på trods af fredningen, årligt illegal efterstræbelse af rovfuglene i form af nedlæggelse, fældefangst og forgiftning. I perioden 2009-2020 blev der registreret i alt 61 rovfugle, som havde været udsat for illegal efterstræbelse. Den typiske dødsårsag var forgiftning med carbofuran, som er et insekticid, der har været forbudt i EU siden 2008.

Thomas Vikstrøm, Biolog ved Dansk Ornitologisk Forening

Rovfuglene i DOF's atlas og punkttællinger

DJ's & DOF's fælles Rovfugleprojekt, konference i Jagtens Hus den 25. august 2022

Thomas Vikstrøm & Daniel Palm Eskildsen

Resume:

Generelt set går det godt for de danske rovfugle. Artsdiversiteten blandt de ynglende rovfugle er den højeste i 50 år, og for de rovfugle, som er standfugle, vil det kræve forbedringer eller forøgelse af deres levesteder for at antallet kan øges yderligere.

Jan Tøttrup Nielsen, DOF's rovfuglegruppe

Duehøg - ven eller fjende?

Resume:

I perioden 1979-2021 har Jan Tøttrup ringmærket et stort antal nordjyske duehøge og har derfor et godt indblik i bestandsudviklingen i landsdelen. Især i 1990'erne var der et stort konfliktniveau i forbindelse med udsætning af fjervildt, og der blev årligt registreret flere ulovlige fælder.

Jan Tøttrup Nielsen, DOF's rovfuglegruppe

Er der plads til kongeørnen i Danmark?

Resume:

Kongeørnen har etableret sig på 7 forskellige lokaliteter de seneste 25 år, og i de senere år har bestanden af ynglepar ligget på 4-5 par. Potentielt er der formodentlig plads til flere ynglepar i Danmark, men udbredelsen går langsomt, og årsagen er svær at identificere.

Undersøgelser af byttedyr ved danske kongeørnereder i perioden 2005-2019 viser, at hønsefugle udgør en stor del af kongeørnenes føde.

Morten Truelsen, Formand for Danske Herregårdsjægere

Fælles fokus på danske rovfugle

Morten Truelsen
Skytte, areal-, og vildtforvalter på Brahesborg Gods
Formand for Danske Herregaardsjægere

Resume:

Indblik i hverdagen som herregårdsskytte og arealforvalter med ansvaret for udsætning af 6 ugers fasankyllinger. På ejendommen findes duehøg, spurvehøg, rørhøg, blå kærhøg, havørn, rød glente, tårnfalk, vandrefalk, hvepsevåse og musvåge.

Marianne Ebbensgaard, Antropolog ved Danmarks Jægerforbund

DJ og DOF Fælles fokus på de danske rovfugle

Resultater af projektets analyse

Resume:

Præsentationen giver en indsigt i den bagvedliggende analyse, der har til hensigt at undersøge og udpege målgrupper for formidling i forhold til at udbrede viden om rovfuglene, så myter og misforståelser på sigt kan manes i jorden. Samtidig giver analysen et indblik i hvilke faktorer, der kan spille ind, når nogen tyer til efterstræbelse af rovfugle.

Jes Lynning Harfeld, Lektor ved Aalborg Universitet

Resume:

Præsentationen giver en introduktion til natursyn og naturetik og redegør for forskellige af typer af udsagn, som bruges i den naturetiske debat: faktuelle udsagn, de «tykke» begreber (naturbegribelser) og etiske udsagn. Begreberne kan være svære at skelne imellem, og nogle udsagn kan indeholde elementer fra flere, afhængig af motiv og tolkning. Det er sjældent, at nogen har et konsistent natursyn - naturbegribelse - da mennesker i forskellige kontekster forstår natur forskelligt.

Hans Peter Hansen, Seniorforsker ved Aarhus Universitet

MOTIVER BAG DRAB AF ROVFUGLE

- FÆNOMEN OG FORANDRING

AARHUS
UNIVERSITET
INSTITUT FOR ECOSCIENCE

25. AUGUST 2022

HANS PETER HANSEN
SENIORFORSKER

Resume:

En søgning på kombinationen af «poaching» og «birds of prey» giver ca. 3500 videnskabelige artikler. Der er altså tale om et udbredt fænomen - ikke blot i Danmark. Ulovlige drab på vildtarter er med til at vanskeliggøre naturforvaltningen og bidrage til en øget polarisering. Når det drejer sig om ulovlige drab på rovfugle, er der en række ligheder med andre former for illegale drab på vilde dyr, hvor der typisk er anlagt et nyttedyr vs skadedyr perspektiv. Dog er der formentlig et bredere motivgrundlag, ligesom der formentlig anvendes flere forskellige aflivningsmetoder. En forandring og dermed nedbringelse eller udryddelse af drab på rovfugle, kræver styrket selvregulering og kommunikativ indsats om etik.

Steffen Brøgger-Jensen, Programchef ved 15. Juni Fonden

Fælles fokus på de danske rovfugle

Vejen frem - fælles mål og værdier

Steffen Brøgger-Jensen
Programchef
15. Juni Fonden

 15. Juni Fonden

Resume:

Under overskriften «Vejen frem - fælles mål og værdier» adresseres tre grundlæggende udfordringer, når grupper af naturbrugere med forskellige indgangsvinkler til netop naturen har svært ved at forenes: naturforståelse, natursyn og retorik. Velegnede redskaber til at opnå fælles mål og værdier er en åben kommunikation, en gensidig ansvarlighed og et fælles mål. Det, som tidligere har været et fjendebillede, skal vendes til et vennebillede.

Iben Hove Sørensen, Biolog ved Danmarks Jægerforbund

Er der grænser for det gode samarbejde?

*Iben Hove Sørensen, Danmarks Jægerforbund
Konference, Fælles fokus på de danske rovfugle, August 2022*

Resume:

Et godt samarbejde er oftest baseret på en fælles sag. Vi holder alle af rovfuglene, og det opfattes som «rigtigt» at forsøge at stoppe ulovlige drab af rovfugle i Danmark - uanset om man glæder sig over synet af de levende rovfugle eller blot forarges over synet af de døde. Derfor har det været meget oplagt og let at samarbejde om dette projekt. Men det svære samarbejde findes også, og mange steder i udlandet er netop samarbejdet om rovfugle fyldt med konflikter så store, at de forhindrer samarbejde.

Vi kan kun redde naturen, hvis vi gør det sammen, og forhåbentlig kan projekter som dette vise vejen frem. Det er i høj grad relevant at tænke på, hvad vi kan gøre for at hjælpe vores søsterorganisationer i udlandet på rette spor. I stedet for konstant at markere grænserne, bør hver enkelt undersøge, hvad der skal til for at bryde dem ned.

Posters

Ændringer i rovfuglernes udbredelse og bestandsstørrelser

Ændringer i rovfuglernes udbredelse og bestandsstørrelser i Danmark i de seneste årtier

Thomas Vikstrøm & Daniel Palm Eskildsen

- DOF har i nu halvtreds år fulgt udviklingen i de danske rovfuglebestande tæt, primært i kraft af tre initiativer:
- De tre atlasundersøgelser af alle danske ynglefugles udbredelse, gennemført i hhv. 1971-74, 1993-96 og 2014-17.
- Punkttællingsprogrammet, som siden 1975 følger bestandsudviklingen sommer og vinter for alle almindelige danske fuglearter.
- Rovfuglegruppens udførelse af store artsspecifikke undersøgelser siden 1972, bl.a. af såkaldte censusområder, hvor alle arter er optalt i en årrække.

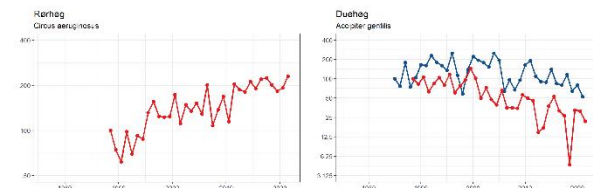
Metoder

Atlasundersøgelserne har været opdelt i delundersøgelser, nærmere bestemt følgende tre undersøgelser i det seneste atlas (2014-17):

- 1) En grundlæggende atlasundersøgelse med registrering af alle ynglende arter i 5 x 5 km-kvadrater, hvori ynglefundene er opdelt i hhv. sikre, sandsynlige og mulige ynglefund. Dette princip er fulgt i alle tre atlasundersøgelser.
- 2) En totaloptælling af 18 udvalgte, fåtalige og sjældne ynglefuglearter i hvert kvadrat. Denne undersøgelse var et nyt element i Atlas III (2014-17).
- 3) Såkaldte Time-Tælle-Ture (linjetaksninger) mhp. at estimere bestandstætheder og bestandstal for de almindelige fuglearter både sommer og vinter. Dette element i Atlas III var en udvidelse af en tidligere undersøgelse i Atlas II (1993-96).

Punkttællingerne udføres både om vinteren og i ynglesæsonen. Deltagerne fordeler 10-20 punkter på en selvvalgt rute. På hvert punkt registreres alle observerede fugle inden for en periode af fem minutter. Optællingen foretages i godt vejr og kan finde sted i perioden 20. december - 20. januar (vinterfugletællinger), i perioden 15. marts - 30. april (tidlige ynglefugletællinger), i perioden 1. maj - 15. juni (sene ynglefugletællinger) og i perioden 20. maj - 10. juli (nat- punkttællinger). På hvert punkt beskrives optælleren naturtypeforholdene i færdedele, hvilket muliggør analyser af fuglene i specifikke naturtyper. Optællerne rapporterer antallet af fugle, de har registreret på ruten og beskriver tillige vejrforholdene under tællingen.

Rovfuglegruppens censusundersøgelser er det af Rovfuglegruppens projekter, der har flest deltagere. Princippet er, at der vælges et område, helst på mindst 100 km², hvor antallet af alle ynglende arter og deres reproduktion registreres i en årrække. Der har i alt været optalt i 25 forskellige censusområder i perioder fra 3-49 år. Den største og længst varende er Kolding, et område på 680 km², hvor alle ynglende rovfugle er optalt i perioden 1973-2021.

Relativt bestandsindeks for rørhøg, baseret på punkttællingerne. Arten er i fremgang.

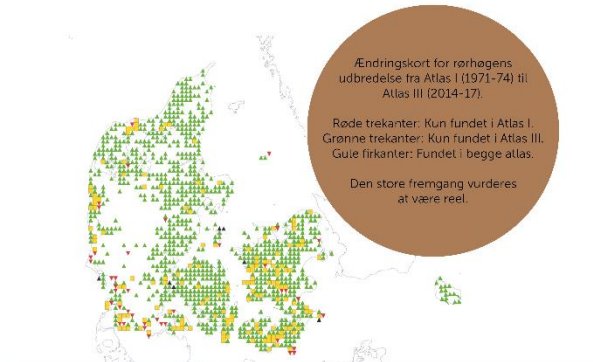
Relativt bestandsindeks for duehøg, baseret på punkttællingerne. Rød kurve: Yngletid. Blå kurve: Vinter.

Resultater

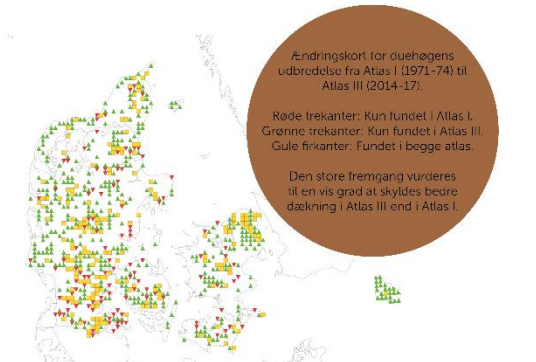
Alle tre initiativer viser samstemmende, at det er svært at bevare pessimismen mht. de danske rovfuglebestande generelt set. Artsdiversiteten blandt de ynglende rovfugle i Danmark de sidste 50 år har ikke været større end nu. Danmark ser nu ud til at være nærmest mættet med de arter af rovfugle, der er standfugle, og kun forbedring/forøgelse af arternes levesteder vil kunne forøge antallet væsentlig for de fleste arters vedkommende. Det største problem for rovfuglene i dag er indskrænkninger af deres levesteder. De arter som trækker bort, døjer herudover med problemer på overvintringsstederne forårsaget af menneskets aktiviteter (Nielsen m.fl. in prep.)

Foto: John Larsen (unge duehøge)

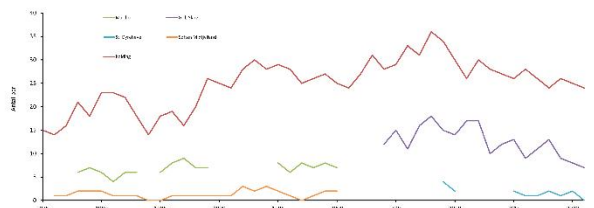
Ændringskort for rørhøgens udbredelse fra Atlas I (1971-74) til Atlas III (2014-17).
 Røde trekkanter: Kun fundet i Atlas I.
 Grønne trekkanter: Kun fundet i Atlas III.
 Gule firkanter: Fundet i begge atlas.
 Den store fremgang vurderes at være reel.

Ændringskort for duehøgens udbredelse fra Atlas I (1971-74) til Atlas III (2014-17).
 Røde trekkanter: Kun fundet i Atlas I.
 Grønne trekkanter: Kun fundet i Atlas III.
 Gule firkanter: Fundet i begge atlas.
 Den store fremgang vurderes til en vis grad at skyldes bedre dækning i Atlas III end i Atlas I.

Foto: Torben Andersen (rørhøg)

Hyppsvågernes bestandsudviklingen i fem af Rovfuglegruppens censusområder, som har data efter 1995. Manbo: 100 km² 1978-2000 (-1984-1996); Gribskov: 65 km² 2004-2021; Store Dyrhøvej: 12 km² 2009-2021 (-2001-2014); Sæften: 70 km² 1976-2000; Ko ding: 680 km² 1975-2021. Arten har været i fremgang, men ser nu ud til at være i tilbagegang. Fra Nielsen m.fl. in prep.

Referencer:
 I. Vikstrøm & C.M. Moshøj m.fl. 2020: Iugleatlas. De danske ynglefugles udbredelse. – Dansk Ornitologisk Forening & Lindehardt og Rindhof.
 T. Vikstrøm, D.P. Eskildsen, M.F. Jørgensen & N.Y. Ali 2022: Oversvågning af de almindelige fuglearter i Danmark 1975-2021. Årsrapport for Punkttællingsprogrammet. – Dansk Ornitologisk Forening.
 T.F. Nielsen m.fl. in prep.: Danmarks almindelige rovfuglebestande 50 år – en status. – Dansk Ornitologisk Forening, Trækort.

Fælles fokus på de danske rovfugle
 Vi skal passe bedre på de danske rovfugle. Derfor samarbejder Danmarks Jægerforbund og Dansk Ornitologisk Forening om formidlingsprojektet Fælles fokus på de danske rovfugle.
 DANMARKS ORNITOLOGISK FORENING

Fælles fokus på de danske rovfugle

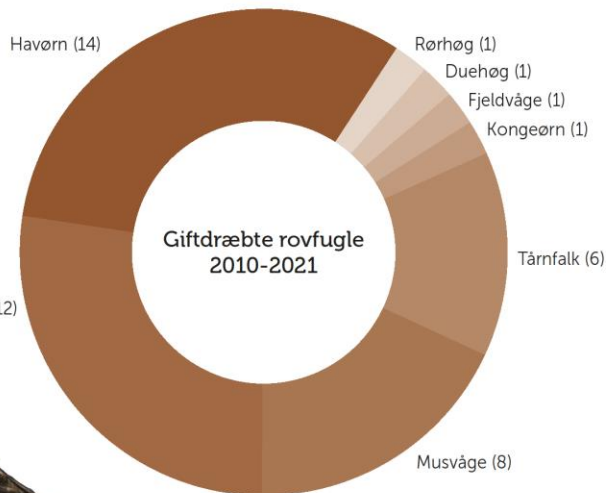
Fælles fokus på DE DANSKE ROVFUGLE

Vi skal passe bedre på de danske rovfugle. Derfor er Danmarks Jægerforbund og Dansk Ornitologisk Forening gået sammen om projektet 'Fælles fokus på de danske rovfugle'.

Misforståelser og manglende viden har i mange år resulteret i gentagne eksempler på drab på rovfugle i Danmark. Ved fælles hjælp vil DOF og DJ nu komme misforståelserne til livs gennem formidling om rovfuglernes biologi og rolle i naturen.

Formidlingen kommer blandt andet til udtryk i form af forskellige undervisningsmaterialer samt en konference om rovfugle.

Projektet er støttet af 15. Juni Fonden og løber frem til november 2022.

Projektet har også til formål at aflive myter, bygge bro og øge forståelsen for hinanden og for rovfuglernes rolle i naturen.

Om rovfugledrab:
"Er vi nu sikker på at det er en jæger og ikke DOF'er der har 'fixet' en situation mod jægerne?"

Kilde: Facebookgruppen 'Alle os der går på jagt'

Kommentar til sag om rovfugl i rævefælde:
"Hvorfor er musvåger fredet? Der er da nok af dem over alt"

Kilde: DJ's facebookside

Kommentar til nyhed om giftdræbt rovfugl:
"De jægere jeg kender nyder synet af rovfugle lige som meget som jeg gør som ornitolog. Lad os arbejde sammen for en skøn natur"

Kilde: DJ's facebookside

Kommentar til sag med formodet dræbt rovfugl:
"Forbyd jagt!"

Kilde: DOF's facebookside

Om motivet til rovfugledrab:
"de (rovfuglene red.) tager noget af det jægeren vil have åbenbart for sig selv... der er virkelig rådne kar blandt jægerne. Mega synd for de jæger der har fornuftigt syn."

Kilde: DOF's facebookside

Om udlægning af gift:
"Nu er der jo mange folk rundt omkring i landet der går og smider gift i naturen så flere dyr (især hunde og katte) bliver syge eller dør."

Kilde: DJ's facebookside

Om dødfunden rovfugl:
"Fandt denne rovfugl i dag på arbejde. Hvad er det for en satan?"

Kilde: Facebookgruppen 'Alle os der går på jagt'

I perioden 2010-2021 har der i alt været 44 tilfælde af giftdræbte rovfugle.

I de fleste tilfælde er rovfuglene forgiftet med stoffet carbofuran, som tidligere har været anvendt som insekticid.

Carbofuran har været ulovligt i EU siden 2008.

Fælles fokus på de danske rovfugle

Vi skal passe bedre på de danske rovfugle. Derfor samarbejder Danmarks Jægerforbund og Dansk Ornitologisk Forening om formidlingsprojektet Fælles fokus på de danske rovfugle.

Projektet skal udbrede viden om rovfugle og aflive myter, der tidligere har ført til drab på rovfugle i Danmark.

📷 Jørn Skeldahl (rød glente), Torben Andersen (havørn og musvåge)

Projektet er støttet af
15. Juni Fonden

Vil du vide mere om projektet?
Scan QR koden!

Hvad lever rovfuglene af?

Fælles fokus på de danske rovfugle HVAD LEVER ROVFUGLENE AF?

De danske rovfugle har en bred smag. Mus og fugle er blandt de hyppigste byttedyr, men insekter, fisk og ådsler er også på menukortet.

Når hedehegen opholder sig i Danmark om sommeren, lever den næsten udelukkende af mus og småfugle. Om vinteren skifter den derimod til en diæt, der i høj grad består af insekter.

Mus er de vigtigste byttedyr for tårnfalken, som ofte slår ned på sit bytte fra stor højde.

53,1 %

41,5 %

3 %

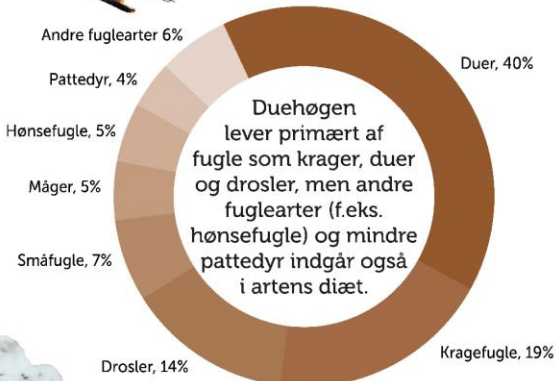

2,4 %

Rød glente lever især af gnavere og fugle, men tager også meget gerne ådsler. I egne med tætte bestande ses glenter ofte langs med veje og ved lossepladser.

Havørn, musvåge og rød glente er blandt de rovfugle, som er særligt sårbare over for forgiftning, da de gerne fouragerer på udlagte ådsler.

Referencer:
Teltup & Drachmann: Prey selection of Goshawks *Accipiter gentilis* during the breeding season in Vendsyssel, Denmark. DOFT 93 (1999): 85-90.
Heldberg & Sørensen: Fødeanalyse baseret på gylp fra hedehege (*Circus pygargus*) ynglende i Danmark. Dansk Ornitologisk Forening, 2014.

Fælles fokus på de danske rovfugle
Vi skal passe bedre på de danske rovfugle. Derfor samarbejder Danmarks Jægerforbund og Dansk Ornitologisk Forening om formidlingsprojektet Fælles fokus på de danske rovfugle.

Projektet skal udbrede viden om rovfugle og aflive myter, der tidligere har ført til drab på rovfugle i Danmark.

REFERENCER

Hansen, P. (1945). *De vingede røvere*. København: Det Danske forlag.

DANMARKS JÆGERFORBUND

Molsvej 34

8410 Rønde

Tlf. 88 88 75 00

post@jaegerne.dk

Publikationen er udgivet af Rådgivning og Uddannelse, Danmarks Jægerforbund.

Rådgivning og Uddannelse arbejder med vildtforvaltning, vildtbiologisk og jagtfaglig ekspertise samt jagtrelaterede aktiviteter. Afdelingen planlægger og udfører aktiviteter vedr. jagtfaglige kurser og uddannelser, våben og skydning, hunde og vildt som råvarer.

Fotografer: Se kolofon.

November 2022, Alle rettigheder forbeholdes.